

УДК: 377:37.012

А. В. КАПЛУН, д-р пед. наук, доцент

Вище професійне училище ресторанного сервісу і торгівлі, МОН України
проспект Степана Бандери 32, м. Тернопіль, 46001, Україна
vru1@ukr.net

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ НА ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ

***Анотація.** Розглянуто вплив сучасних інформаційних технологій та інноваційних методик навчання на підготовку кваліфікованих робітників у Польщі та Україні. Визначено переваги дидактичних і технологічних можливостей використання ІТ на уроках, умови удосконалення навчального процесу та переведення його на нові прогресивні технології. Наголошено, що технології мультимедіа не тільки перетворили комп'ютер у повноцінного співрозмовника, а й дозволяють учням, не покидаючи навчального класу, стати свідками історичних подій минулого і сучасного, відвідати найвизначніші музеї і культурні центри світу.*

Ключові слова: інформаційні технології, інноваційні методики, професійна освіта, програмне забезпечення, кваліфіковані робітники.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У різних сферах життя початок двадцять першого століття характеризується кардинальними змінами. Це стосується політичних та економічних перетворень, а також ряду інших, що помітно впливають на рівень життя населення у світі, у тому числі Польщі та України. Насамперед варто звернути увагу на те, що суспільства, в яких на перший план завжди виходили успіхи в промислових технологіях, почали приділяти першочергову увагу інформаційним технологіям. Стрімкий розвиток промислових технологій тривав близько двох третин двадцятого століття, а розвиток інноваційних технологій досяг глобальних розмірів майже за одне останнє десятиріччя. Перехід України до ринкових умов господарювання також спонукає до змін у набутті тими, хто навчається, знань, наповненні їх новим змістом, до підвищення рівня їх освіченості, загального розвитку і культури.

Формулювання мети статті. Метою статті є вивчення впливу сучасних інформаційних технологій на рівень підготовки конкурентоспроможних робітників у закладах професійної освіти Польщі та України відповідно до міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розробки сучасних інноваційних технологій та застосування їх у професійній підготовці кваліфікованих робітників досліджують чимало науковців України. Значний інтерес щодо вивчення особливостей використання інноваційних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників становлять праці українських вчених В. Бикова, Л. Білоусової, І. Булах, М. Голованя, Ю. Горошка, Р. Гуревича, А. Гуржія, Ю. Дорошенка, М. Жалдака, С. Жданова, Ю. Жука, Т. Зайцевої, В. Клочко, Н. Нічкало, В. Радкевич, С. Сисоєвої. Досвід широкого впровадження засобів нових

інформаційних технологій у навчально-виховний процес показує, що вплив цих засобів на результати навчальної діяльності залежить від правильно сформованого навчального середовища, визначення місця і ролі засобів цих технологій у структурі комп'ютерно орієнтованого навчального середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. В українській і польській системах професійної освіти за останні роки спостерігаються позитивні тенденції щодо її осучаснення та наближення навчальних закладів до потреб інфраструктури економіки конкретного регіону, диверсифікування системи фінансування. Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України мета державної політики щодо освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя [6].

Зауважимо, що сучасний ринок праці в обох країнах вимагає від професійних закладів підготовки висококваліфікованих фахівців, які б могли проявити себе. Їх постійний розвиток та якісна підготовка є вирішальним чинником у довгостроковому економічному процвітанні. Конкуренція на ринку освітніх послуг постійно зростає. Це має стимулювати пошук конкурентноспроможних стратегій підготовки фахівців, активного використання сучасних технологій, які підвищуватимуть рівень підготовки кадрів, посилюватимуть інтеграцію професійної освіти в сучасну економіку. З цією метою необхідно забезпечити узгодження розвитку цієї ланки освіти з динамікою реальних народно-господарських кадрових потреб, що потребуватиме прийняття державних інтеграційних рішень інструкційного характеру, що включають чітке визначення цільових завдань і функцій професійної освітньої системи, а також способів їх реалізації на основі стимулюючого регулювання різномірних інтеграційних процесів. При цьому взаємодія професійної освіти з виробництвом має здійснюватися у контексті національної інноваційної системи [3].

До вирішення означеної проблеми можна наблизитися, якщо порушити питання про спрямування сучасних педагогічних технологій на реалізацію такої функції педагогіки, як забезпечення теорії і практики індивідуально-особистісного і колективістського розвитку кожного, на теоретичне обґрунтування їх змісту і структури, вивчення механізмів пізнавальної діяльності, поєднання досягнень сучасної дидактики і технічної думки в галузі створення і використання нової навчальної техніки.

Зауважимо, що методика навчання та проведення занять у навчальних закладах Польщі часто змінюється. Науковцями Польщі доведено, що технологія професійного навчання, розроблена на основі інтеграції професійних знань і вмінь порівняно з традиційними формами і методами навчання більш ефективно формує творчі професійні уміння щодо розв'язання конкретних виробничих проблем і ситуацій. Зокрема, польський професор І. Вільш вважає, що у процесі навчання велике значення мають проектування і створення педагогічних ситуацій, пристосованих до кожного учня. Під впливом стимулів учень діє добровільно, охоче, з внутрішньої потреби і переконання, ці дії супроводжуються ентузіазмом, почуттям задоволення і самореалізації. Такі підходи забезпечують вибір відповідного нахилу учня, напряму подальшого навчання і, згідно з цим, групи професій або конкретної професії. Адже змінюється характер праці, її технічний рівень і культура та вимоги до працівників [1, с. 13].

Вагому роль у цьому процесі відіграє впровадження інформаційних технологій. Питання про роль сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у справі удосконалення та модернізації існуючої освітньої системи у нашій державі набуло особливої актуальності протягом останніх двох десятиліть. У ХХІ ст. формування багаторівневої системи освіти як засобу неперервного самовдосконалення людини протягом усього життя передбачає її доступність, використання телекомунікаційних технологій, глобальних і локальних мереж; впровадження інноваційних методик на основі застосування інформаційних технологій; реалізація концепції випереджувальної освіти орієнтованої на життєдіяльність особистості в інформаційному суспільстві. Зазначимо, що нині, у час свободи вибору педагогічних технологій є широкі можливості для вирішення даної проблеми. Інформатизація професійної освіти – процес, у якому політичні, соціально-економічні, технологічні та правові механізми тісно пов'язані на основі використання комп'ютерів, інформаційних технологій і засобів зв'язку. Як зазначає Ч. Кедровіч, у багатьох країнах світу, в тому числі і в Польщі, розпочався процес швидкого розвитку інформатики і обчислювальної техніки, використання інформаційних технологій у всіх галузях народного господарства [4, с. 7].

Водночас інформатизація професійної освіти є однією з умов упровадження інформаційної моделі розвитку суспільства. Інформаційно-комунікаційні технології у навчально-виховному процесі – це об'єктивна реальність, зумовлена сучасним станом розвитку матеріально-технічної бази суспільства. Інформатизація професійної освіти поглиблює її зміст, допомагає її модернізувати, наблизити до систем професійної освіти розвинених країн.

Створення єдиного інформаційного середовища в галузі професійної освіти на основі інформаційної мережі, що охоплює усі ланки системи освіти, заклади, установи й органи управління ними, є в Україні одним із основних завдань інформатизації системи освіти.

Р. Гуревич у монографії «Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах» зауважує, що «диво ХХ століття – комп'ютери – завдяки своїм унікальним у деяких випадках можливостям все більше використовуються у різних сферах людської діяльності» [2, с. 123]. Ми погоджуємось із українським науковцем, що елементарна комп'ютерна грамотність – складова частина професійної підготовки і компетентності фахівців у будь-якій галузі господарства держави.

У професійних закладах важлива роль належить використанню комп'ютерів під час вивчення загальноосвітніх та професійноорієнтованих дисциплін, проведення науково-дослідних робіт та виконання практичних завдань. Комп'ютерні технології у сучасній професійній освіті стали головним технічним засобом, який використовується у традиційних методиках навчання і професійної підготовки. Комп'ютер використовується як допоміжний засіб для ефективнішого розв'язання вже існуючої системи дидактичних завдань. Змістом об'єкта засвоєння в комп'ютерній навчальній програмі цього типу є довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрації тощо.

Комп'ютер, який оснащено технічними засобами мультимедіа, дозволяє використовувати дидактичні можливості відео- і аудіоінформації. Технології мультимедіа не тільки перетворили комп'ютер у повноцінного співрозмовника, а й дозволяють учням, не покидаючи навчального кабінету, бути присутніми на лекціях

видатних вчених і педагогів, стати свідками історичних подій минулого і сучасного, відвідати найвизначніші музеї і культурні центри світу, найвіддаленіші й цікаві з географічного погляду куточки Землі. Впровадження у навчальний процес гіпертекстових технологій забезпечило учнів і викладачів принципово новими можливостями роботи з довідковою інформацією. За допомогою гіпертекстових систем можна створювати перехресні посилання в текстових масивах, що полегшує пошук потрібної інформації з ключових слів. Системи гіпермедіа дозволяють пов'язати один з одним не тільки фрагменти тексту, а й графіку, звукозаписи, фотографії, мультфільми, відеокліпи тощо. Використання таких систем дозволяє створювати і широко тиражувати на лазерних компакт-дисках «електронні» довідники, книги, енциклопедії.

За висновком польського вченого Х. Беднарчика, ми є свідками великого цивілізованого перелому. Нові технології і особливо інформаційні технології спілкування привели до різкої зміни техніки, економіки і організацій, які разом з перетворенням суспільних систем ведуть до їх дальших змін і позбавляють людей можливості відчувати себе у безпеці. Як показав досвід економічних криз, саме розвиток професійної освіти був вирішальним чинником у їх подоланні. Тому дослідження проблем розвитку професійної освіти мають доповнюватися дослідженнями в галузі соціології, психології, економіки і техніки [9, с. 91].

Відомо, що впровадження інформаційних технологій у процес професійного навчання докорінно змінює методи співпраці викладачів і учнів. Особливо результативним є підвищення активності учнів, а також зростання організаційних функцій педагога. Інформаційні навчальні технології сприяють реалізації індивідуального підходу в навчанні.

Інформатизація професійної освіти – процес, в якому політичні, соціально-економічні, технологічні та правові механізми тісно пов'язані на основі використання комп'ютерів, інформаційних технологій і засобів зв'язку.

Результати досліджень доводять, що широкий вибір програмно-педагогічних засобів, використання інформаційних можливостей новітніх технологій (комп'ютерної графіки, мультимедіа, гіпертексту) дає сьогодні змогу викладачам побудувати технологію вивчення предметів шляхом поєднання традиційних і комп'ютерних методів навчання. Концепцію навчального процесу, що ґрунтується на комплексному використанні функціонально підібраних сучасних і традиційних дидактичних засобів (медіа), у педагогіці називають мультимедійною освітою. Слід зазначити, що польські науковці розробили курс, який обрали і запровадили близько 170 шкіл по всій країні. Це навчальний комплект «Польща у Європейському союзі». До його складу входить: відеокасета, CD, карта Європи і супровід у друкованій формі з предметів навчального плану. Такого комплекту достатньо одного на школу. Зберігається він, зазвичай, у методичному кабінеті і використовується за необхідністю розкладу, який узгоджують між собою викладачі [5].

Поняття медіаосвіта, за матеріалами ЮНЕСКО, означає навчання теоретичних знань і практичних умінь з володіння сучасними засобами комунікації частину специфічної і автономної галузі знань у педагогічній теорії і практиці [8].

Підвищення прозорості в галузі професійної освіти і підготовки шляхом використання і вдосконалення інформаційних засобів і мереж, а також існуючих інструментів, таких як: Європейське резюме, Додатки до сертифікатів і дипломів,

Загальноєвропейська мовна довідкова система та EUROPASS у єдиних межах дасть змогу виробити єдину систему визнання компетенцій і кваліфікацій і таким чином створити засади для підвищення мобільності і забезпечення доступу до навчання протягом усього життя [8].

Навчання протягом життя у рамках Європейської стратегії зайнятості визначається як всебічна навчальна діяльність, що здійснюється на постійній основі з метою поглиблення знань, навичок і професійної компетенції. Переконливим, на нашу думку, є висновок академіка Н. Ничкало у монографії «Трансформація професійно-технічної освіти України», що «неперервна освіта дає можливість внести певний порядок у послідовність різних ступенів навчання, забезпечити перехід від одного ступеня до іншого, зробити більш різноманітними кожний із них і підвищити їх значущість» [7, с. 22].

Крім того, у Декларації наголошується на необхідності удосконалення політики в галузі інформатизації і професійної орієнтації, розвиток відповідних систем і впровадження передового досвіду в країнах-членах Європейського Союзу на всіх рівнях освіти, професійного навчання й зайнятості, насамперед у питаннях, що стосуються доступу до освіти й професійного навчання, перенесення й визнання компетенцій і кваліфікацій, з метою підтримки професійної та географічної мобільності громадян Європейського Союзу [8]. Досвід роботи нашого училища показує, що в умовах інноваційної освітньої установи, володіючи відповідною матеріальною базою застосування Internet/Intranet-технологій, відкриваються принципово нові можливості для пізнавальної і творчої самореалізації всіх суб'єктів освітнього процесу. Педагогічний колектив постійно використовує інформаційні ресурси Інтернет за такими напрямками:

1. Самоосвіта, тобто вивчення досвіду колег з України й інших країн. Підготовка до тематичних семінарів методичних об'єднань.
2. Розробка конспектів і дидактичних матеріалів за новими курсами і поглиблення змісту традиційних курсів.
3. Позакласна робота учнів при підготовці рефератів, доповідей, повідомлень за індивідуальними творчими завданнями, при роботі з навчальними проектами.
4. Безпосереднє використання на уроках під час самостійної роботи документів, довідкових матеріалів, баз даних, методичних матеріалів, схем, таблиць, малюнків, що є в мережі.
5. Тестування знань учнів з окремих предметів або за розділами курсів.

Висновки результатів дослідження. Отже, інформаційні технології є важливою дидактичною умовою реалізації процесу неперервного оновлення та відтворення професійних знань і вмінь фахівця у будь-якій державі. Однак їх використання не означає відмови від традиційних засобів навчання. Проте труднощі, що виникають у процесі адаптації особистості у сучасному світовому інформаційному просторі, необхідність володіння фахівцем технічними засобами, потребує впровадження комп'ютерних технологій у підготовку виробничого персоналу.

Таким чином, використання інформаційних технологій на сучасному етапі у навчальному процесі значно впливають на якість підготовки кваліфікованих робітників, сприяють збагаченню і оновленню наявної суми знань і умінь, розвитку особистісних рис, удосконаленню навчального процесу та переведенню його на нові прогресивні технології. Уважаємо, використання інформаційних технологій та

інноваційних методик буде корисним лише за умови, якщо всі учасники навчального процесу будуть мати почуття міри.

Перспективи подальших розвідок. Переваги дидактичних і технологічних можливостей використання ІТ на уроках вказують на потребу подолання проблем і труднощів цілеспрямованою працею з боку педагогів з метою формування компетентності учнів. У цьому відношенні перспективним напрямом подальших досліджень є вивчення досвіду Польщі з подолання таких проблем за допомогою педагогів.

Література

1. Вільш І. Системна педагогічна антропологія і вимоги до освітніх змін / Іоланта Вільш // Освіта і виховання в Польщі і Україні (XIX–XX ст.) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Ніжин : НДУ, 1998. – С. 12–15.
2. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації : Монографія. – Вінниця, 2009. – С. 123–125.
3. Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006-2010 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/gi-bin/laws/main.cgi>>.
4. Кедровіч Г. Теорія і практика застосування комп'ютерних технологій у загальноосвітніх і професійних навчальних закладах Польщі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Г. Кедровіч. – К., 2001. – С. 7–9.
5. 5.Мережа Європейські студії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.euro.lecos.org/content/view/11/6/>>.
6. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://doshkolenok.kiev.ua/zakon/63-2009-09-03-18-48-50.html>>.
7. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно-технічної освіти України : монографія / Н. Г. Ничкало – К. : Педагогічна думка, 2008. – С. 22.
8. Kluczowe dane dotyczące nauczania języków obcych w szkołach w Europie. Wydanie 2005 [Elektronowy zasob]. – Reżim dostępu: <<http://www.socrates.org.pl/socrates2/attach/eurydice/zalaczniki/kdflt.pdf>>.
9. Teoretyczno-metodyczne problemy rowoju ksztalcenia zawodowego / [pod red. H. Bednarczyka]. – Radom, 1995. – S. 90–92.

А. В. КАПЛУН, д-р пед. наук, доцент
 Высшее профессиональное училище ресторанного
 сервиса и торговли, МОН Украины
 проспект Степана Бандеры 32, г. Тернополь, 46001, Украина
vpul@ukr.net

ВЛИЯНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИНОВАЦИОННЫХ МЕТОДИК ОБУЧЕНИЯ НА ПОДГОТОВКУ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОТНИКОВ В ПОЛЬШЕ И УКРАИНЕ

Аннотация. Охарактеризовано влияние современных информационных технологий и инновационных методик обучения на подготовку квалифицированных

рабочих в Польше и Украине. Определено преимущество дидактических и технологических возможностей использования ИТ на уроках, их преимущество перед традиционными средствами обучения, условия усовершенствования учебного процесса и перевода его на новые прогрессивные технологии. Отмечено, что технологии мультимедиа не только превратили компьютер в полноценного собеседника, но и позволяют учащимся, не покидая учебного кабинета, стать свидетелями исторических событий прошлого и настоящего, посетить крупнейшие музеи и культурные центры мира.

Ключевые слова: информационные технологии, инновационные методики, профессиональное образование, программное обеспечение, квалифицированные рабочие.

A. V. KAPLUN, Doctor of pedagogical sciences, associate professor
Higher Professional Specialized School of Restaurant Service and Trade, Ministry of
Education and Science of Ukraine
32 Stepana Bandery Avenue, Ternopil, 46001, Ukraine
vpul@ukr.net

IMPACT OF MODERN INFORMATION ECHNOLOGY AND INNOVATIVE TEACHING METHODS ON THE TRAINING OF SKILLED WORKERS IN POLAND AND UKRAINE

***Abstract.** Impact of modern information technology and innovative teaching methods on training skilled workers in Poland and Ukraine has been characterized. Advantages of didactical and technological possibilities of using IT at the lessons, their advantages over traditional means of education as well as conditions of improving the educational process and its transfer to the new advanced technology have been defined. It has been emphasized that multimedia technology not only turns the computer into a full-fledged companion, but also allows students to witness the historic events of the past and present without leaving the classrooms, visit famous museums and cultural centers of the world.*

It is known that the introduction of information technology into the process of training is profoundly changing methods of cooperation of teachers and students. Especially effective is to increase the activity of students and organizational functions of teachers. Information technologies contribute to education of an individual approach to learning. Computerization of vocational education is a process in which political, social, economic, technological and legal mechanisms are closely linked through the use of computers, information technology and communications.

Using information technology at the present stage in the learning process significantly affects the quality of skilled workers, contributes to the enrichment and renewal of the existing amount of knowledge and skills, develops personality traits, improves educational process and transfers it to the new advanced technology. Using information technologies and innovative techniques will be useful only if all training participants will have a sense of proportion.

Keywords: information technology, innovative methodologies, professional education, software, skilled workers, self-education, informatization, professional education establishment, Ukraine, Poland.

Bibliography

1. Vilsh I. System pedagogical anthropology and requirements for educational change / Iolanta Vilsh // *Osvita i vykhovannia v Polshchi i Ukraini (KhKh-KhKh st.) : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf.* – Nizhyn : NDU, 1998. – P. 12–15.
  2. Hurevych R. S. ICT in Intercultural Communication : Monohrafiia. – Vinnytsia, 2009. – P. 123–125.
  3. State Program "Information and Communication Technologies in Education and Science" for 2006-2010 [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://zakon1.rada.gov.ua/gi-bin/laws/main.cgi>>.
  4. Kiedrovich H. Theory and practice of computer technology in general and professional education in Poland : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora ped. nauk : spets. 13.00.04 «Teoriia i metodyka profesiinoi osvity» / H. Kiedrovich. – K., 2001. – P. 7–9.
  5. European studies network [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://www.euro.lecos.org/content/view/11/6/>>.
  6. National Doctrine of Education Development [Electronic resource]. – Mode of access: <<http://doshkolenok.kiev.ua/zakon/63-2009-09-03-18-48-50.html>>.
  7. Nychkalo N. H. Transformation of Vocational Education of Ukraine : [Monograph] / N. H. Nychkalo – K. : Pedahohichna dumka, 2008. – P. 22.
  8. Key Data on Teaching Languages at School in Europe. Wydanie 2005 [Elektronowy zasob]. – Režim dostępu: <<http://www.socrates.org.pl/socrates2/attach/eurydice/zalaczniki/kdflt.pdf>>.
- Theoretical and methodological problems of vocational education's development / [pod red. H. Bednarczyka]. – Radom, 1995. – P. 90–92.